

11^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»
Αθήνα, 9-11 Νοεμβρίου 2017

**Κοινοτική μετάφραση:
εξειδικευμένη επικοινωνία σε μια
νέα κοινωνική πραγματικότητα**

Θεόδωρος Βυζάς
ΤΕΙ Ηπείρου

Εισαγωγικά I

Η μετανάστευση είναι προϋπόθεση επιβίωσης για εκατομμύρια ανθρώπους σε όλη τη γη.

Οι μετακινήσεις έχουν άμεσα γλωσσικά αποτελέσματα:

μετανάστες και πρόσφυγες πρέπει αρχικά να επικοινωνήσουν σε μια άγνωστη γλώσσα πριν μάθουν τη γλώσσα της νέας τους πατρίδας. (Crystal, 2007)

Προκύπτει πολυγλωσσία, γι' αυτό προτάθηκε νέος όρος:

κοινωνιογλωσσολογία της κινητικότητας (sociolinguistics of mobility). (Blommaert, 2010)

Εισαγωγικά II

Άλλη σημαντική αιτία πολυγλωσσίας

η ιστορική συνύπαρξη γλωσσικών κοινοτήτων ανά τον κόσμο:

σχεδόν το 90% των γλωσσών αποτελείται από «αυτόχθονες, μειονοτικές, ελάσσονες και λιγότερο χρησιμοποιούμενες γλώσσες». (Folaron, 2015)

Και η μετάφραση;

Εισαγωγικά III

Κοινωνιολογική στροφή στις μεταφραστικές σπουδές τις τελευταίες δεκαετίες: η μετάφραση μετατοπίζει το κέντρο βάρους της από την ισοδυναμία στην κοινωνική και ηθική πτυχή. **Αλλά:**

- ο ρόλος κλειδί της μετάφρασης στη γλωσσική πολιτική αγνοείται από τη βιβλιογραφία
- η ΕΕ δεν εφαρμόζει μεταφραστική δικαιοσύνη: για τους πολίτες και τις μειονότητες υπάρχει πρόβλεψη για μετάφραση ενώ για τους μετανάστες δίνεται έμφαση στην εκμάθηση της γλώσσας της χώρας υποδοχής.

(Meylaerts, 2011· Schäffner, 2010· Vidal Claramonte, 2009)

Πλάνο

Στην παρουσίαση αυτή:

- Ορισμός της κοινοτικής μετάφρασης (ΚΜ)
- ΚΜ = εξειδικευμένη μετάφραση;
- Χαρακτηριστικά της ΚΜ
- Υπόβαθρο του κοινοτικού μεταφραστή
- Σχέση εξουσίας μεταξύ κράτους και αλλοφώνων
- Τι επικρατεί στην Ελλάδα
- Προτάσεις

Ορισμός κοινοτικής μετάφρασης

Η **κοινοτική μετάφραση** ή **μετάφραση για δημόσιες υπηρεσίες** είναι η παροχή ευθείας και αντίστροφης μετάφρασης κειμένων που παράγονται από δημόσιους φορείς, νοσοκομεία, μη κυβερνητικές οργανώσεις, τοπικές συλλογικότητες, φορείς γλωσσικών κοινοτήτων, ιδιωτικούς και άλλους κοινωνικούς φορείς σε οποιονδήποτε γλωσσικό συνδυασμό με σκοπό τη διευκόλυνση των σχέσεων ανάμεσα σε αλλόφωνους σε μια χώρα με διαφορετικές γλωσσικές και πολιτισμικές κοινότητες, ώστε να συμμετέχουν όλοι ισότιμα σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής.

(Taibi, 2011· Valero-Garcés, 2014· Gouadec, 2007· Graham, 2012)

Κειμενική τυπολογία και περιεχόμενο I

Άρα πρόκειται για **μετάφραση με ιδιαίτερες απαιτήσεις** και εύστοχα προτείνεται επανεξέταση της αυστηρής κατηγοριοποίησης της μετάφρασης σε εξειδικευμένη και μη.

Η γλωσσική πτυχή και ειδικά η ορολογία δεν είναι το κύριο στοιχείο που καθορίζει την κοινοτική μετάφραση, καθώς

α) το κειμενικό είδος και κυρίως

β) η επικοινωνιακή περίσταση με τις εγγενείς σχέσεις εξουσίας κράτους και αλλοφώνων

αποτελούν πολύ σημαντικές παραμέτρους.

(Mayoral Asensio, 2007)

Κειμενική τυπολογία και περιεχόμενο II

Η κοινοτική μετάφραση αφορά τους εξής κειμενικούς τύπους:

α) επίσημα, ημιεπίσημα και ιδιωτικού δικαίου έγγραφα, όπως σχολικούς ελέγχους, έγγραφα επιχειρηματικών συναλλαγών, συμβόλαια εκμίσθωσης κλπ.,

β) οδηγούς ιατρικών, νομικών και διοικητικών υπηρεσιών σχετικά με πρόληψη ασθενειών ή επίλυση διοικητικών θεμάτων,

γ) ενημερωτικά έντυπα κοινωνικών υπηρεσιών και άλλων φορέων σχετικά με αρμοδιότητες, πρόσβαση κλπ. και

δ) ερωτηματολόγια που συχνά χρησιμοποιούνται ως ερευνητικά εργαλεία.

(Harkness & Schoua-Glusberg, 1998· Valero-Garcés, 2014)

Κειμενική τυπολογία και περιεχόμενο III

Πολλά από αυτά τα κείμενα προορίζονται για ή προέρχονται από επίσημες μεταφράσεις, άρα είναι επίσημα έγγραφα που ενδέχεται να περιέχουν:

- i) καταγραφή στοιχείων: γεννήσεις, γάμους, θανάτους, σπουδές, διαθήκες, παράνομες δραστηριότητες ή άλλες νομικές και διοικητικές πράξεις κλπ.,
- ii) κειμενικά στοιχεία: επιστολές, αναφορές, συμπληρωμένα ή μη έντυπα βεβαιώσεων, επικυρωμένες βεβαιώσεις, μεταφράσεις επικυρωμένες ή μη και
- iii) στοιχεία επικύρωσης, όπως σφραγίδες υπηρεσιών ή/και τη σφραγίδα της Χάγης.

(Mayoral Asensio, 2003)

Κειμενική τυπολογία και περιεχόμενο IV

Συνεπάγεται ότι κατά τεκμήριο τα κείμενα αυτά με την ποικίλη κατά περίπτωση ορολογία είναι, αν όχι νομικά με την αυστηρή έννοια του όρου, είτε νομικού ύφους είτε νομικού ενδιαφέροντος, καθώς συνοδεύουν κάποιο άτομο που προσπαθεί να ενταχθεί σε μια νέα κοινωνική και νομική πραγματικότητα.

Η κοινοτική μετάφραση ως είδος λόγου και ο ρόλος του μεταφραστή I

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι ενισχύεται ο ρόλος της μετάφρασης στις σημερινές πολυπολιτισμικές κοινωνίες, στις οποίες εγείρονται ζητήματα εξουσίας και ανισότητας εξαιτίας γλωσσικών ανεπαρκειών. (House, 2016)

Πώς όμως η μετάφραση διαμορφώνει τη σχέση μεταξύ της ευρύτερης κοινωνίας και των αλλοφώνων;

Η κοινοτική μετάφραση ως είδος λόγου και ο ρόλος του μεταφραστή II

Στην ΚΜ η αποτελεσματικότητα του λόγου δεν προκύπτει από τη γλώσσα αλλά από τις θεσμικές συνθήκες παραγωγής και πρόσληψής του.

Επομένως η ΚΜ αποτελεί είδος λόγου εγκεκριμένου από τις θεσμικές δομές του κράτους του οποίου ως εκπρόσωπος, ο κοινοτικός μεταφραστής οφείλει να ενεργεί τηρώντας κανόνες σχετικά με την ορολογία και την κειμενική τυπολογία.

Άρα ο κοινοτικός μεταφραστής εργάζεται σε σαφώς θεσμοθετημένο περιβάλλον. (Bourdieu, 1982)

Ποιο θεσμοθετημένο περιβάλλον;

Τις θεσμικές δομές του κράτους διαχειρίζονται άτομα από τις ανώτερες τάξεις της κοινωνικής ιεραρχίας ενώ οι κατώτερες τάξεις περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, πολίτες που ανήκουν σε μειονότητες ή είναι μετανάστες ή πρόσφυγες. (Koskinen, 2014)

Τα μέλη της κάθε ομάδας επιβεβαιώνουν την κοινωνική ταυτότητά τους και τα εθνοτικά χαρακτηριστικά τους μέσω κοινών σχημάτων που εσωτερικεύθηκαν υπό τις ίδιες ή παρόμοιες ιστορικές συνθήκες, με άλλα λόγια μέσω της έξης (habitus) που αναπτύσσουν κατά τον Bourdieu.

(Bourdieu, 1982· Gumperz & Cook-Gumperz, 1982· Sela-Sheffy, 2005)

Ο ρόλος του μεταφραστή I

Ομοίως και οι κοινοτικοί μεταφραστές διαθέτουν τη δική τους έξη (habitus) και φέρνουν σε επαφή τούς εξουσιαζόμενους με τους κυρίαρχους, διευκολύνοντας την επικοινωνία και τον συμβολικό αγώνα των χαμηλότερα ισταμένων. (Bourdieu, 2010)

Ο κοινοτικός μεταφραστής είναι μεσάζων με πρωταγωνιστικό ρόλο στη διακίνηση πληροφοριών, οι οποίες μπορούν να αυξομειώσουν την εξουσία των εμπλεκόμενων ομάδων.

Ο ρόλος του μεταφραστή II

Μέσα από τη διάδραση, ο ΚΜ μπορεί να παράσχει ανετότερη πρόσβαση σε δικαιώματα και παροχές, διότι ειδικά για μετανάστες και πρόσφυγες η εκμάθηση της γλώσσας δεν είναι η προσφορότερη λύση, τουλάχιστον τον πρώτο καιρό στη χώρα υποδοχής.

Μακροπρόθεσμα, οι αλλόφωνοι θα μπορούσαν, χάρη στην κοινοτική μετάφραση, να υπερβούν τα κοινωνικά εμπόδια και να έχουν πρόσβαση και σε συμβολικά αγαθά, π.χ. τέχνη και επιστήμη, δηλαδή όλες τις πτυχές της κοινωνικής ζωής.

(Pym, 2013· Page & Czuba, 1999)

Ο ρόλος του μεταφραστή III

Ωστόσο, για τους μεταφραστές και ειδικά για τους ΚΜ ισχύουν συχνά διεθνώς ακόμη και περιθωριακές εργασιακές συνθήκες, καθώς η έξη (habitus) τους έχει ενσωματώσει έννοιες υποταγής και αορατότητας που τους χαρακτηρίζουν αρνητικά και δυσχεραίνουν το έργο τους.

Επιπλέον, η μεταφραστική ικανότητα συνδέεται με τη διγλωσσία (bilingualism). Το αποτέλεσμα είναι να ασκούν συχνά τη μετάφραση - και τη διερμηνεία - ημι-δίγλωσσα άτομα χωρίς κατάρτιση.

(Muñoz Martín, 2011· Sela-Sheffy & Shlesinger, 2008· Simeoni, 1998)

Και σε ό,τι μας αφορά...

...τι συμβαίνει στην Ελλάδα;

Μειονότητες και γλώσσες στην Ελλάδα I

Η Ελλάδα δεν αναγνώρισε ποτέ άλλη μειονότητα στην επικράτειά της εκτός από τη μουσουλμανική που αναφέρεται στη Συνθήκη της Λοζάνης (1923), σύμφωνα με την οποία, οι μειονότητες αναγνωρίστηκαν με βάση τη θρησκεία, όχι τη γλώσσα ή την εθνότητα.

- Θράκη: κοινότητες τουρκόφωνων, πομακόφωνων (σλαβόφωνοι κατά βάση) και Ρομά - όλοι μουσουλμάνοι το θρήσκευμα
- Κεντρική και Δυτική Μακεδονία: ομάδες σλαβόφωνων, αλβανόφωνων (εκτός μεταναστών) και βλαχόφωνων.

(Meinardus, 2002· Karakasidou, 2002)

Μειονότητες και γλώσσες στην Ελλάδα II

Οι γλώσσες των μειονοτήτων πλην της τουρκικής, που φιλοδοξούσε συχνά με παρέμβαση της Τουρκίας να καλύψει όλους τους μουσουλμάνους, δεν διδάχτηκαν ποτέ συστηματικά στο σχολείο ενώ οι μειονότητες δεν είχαν όλες την ίδια συνειδητοποίηση ούτε τις ίδιες διεκδικήσεις. Το ελληνικό κράτος, εκμεταλλευόμενο αυτή την πραγματικότητα, υιοθέτησε πολιτική μονογλωσσίας και ρήξης με τις μειονότητες υπέρ της πλειοψηφούσας ελληνόφωνης κοινωνίας κατά τον 20^ο αιώνα, τείνοντας προς την πρώτη επιλογή του τετραπλού μοντέλου της Meylaerts (2013), όπου η μετάφραση μάλλον δεν έχει θέση.

Μειονότητες και γλώσσες στην Ελλάδα III

Η αλλαγή ήρθε, μέσα σε ένα γενικότερο κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο, μόλις το 1996-97 όταν το Υπουργείο Παιδείας εισήγαγε τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως ξένης/δεύτερης γλώσσας στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Αυτό είναι το προβληματικό πλαίσιο στο οποίο ανέπτυξαν την έξη τους οι Έλληνες μεταφραστές. (Σελλά-Μάζη, 2015)

Μετανάστες και γλώσσες στην Ελλάδα I

Από το 1960 ως το 1990 ήρθαν στην Ελλάδα:

Μεταξύ άλλων Αιγύπτιοι, Φιλιππινέζοι, Ταϊλανδοί, Πακιστανοί, Λιβανέζοι και Πολωνοί.

Η ουδέτερη ως τότε στάση των Ελλήνων σύντομα ανατράπηκε.

Η κατάρρευση του σοσιαλισμού στην κεντροανατολική Ευρώπη ώθησε εκατοντάδες χιλιάδες μεταναστών στην Ελλάδα από το 1991 από τα Βαλκάνια (Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία), πρώην σοβιετικές δημοκρατίες και άλλες χώρες, κύμα που αντιμετωπίστηκε εχθρικά.

Μετανάστες και γλώσσες στην Ελλάδα II

Εξάλλου, η παγκοσμιοποίηση και οι συρράξεις ευνόησαν τη μετακίνηση πληθυσμών από την Ασία και την Αφρική.

Για να δώσουμε μια εικόνα της έκτασης του προβλήματος και της ανάγκης για μετάφραση και διερμηνεία:

Το 2015 εισήλθαν στη χώρα παράνομα και συνελήφθησαν 911.471 άτομα ενώ το 2016 ο αριθμός αυτός μειώθηκε σε 204.820.

Το πρώτο οκτάμηνο του 2016 εισήλθαν παράνομα 185.084 άτομα ενώ το ίδιο διάστημα του 2017 ο αριθμός αυτός ήταν μόλις 37.950. (Στοιχεία ιστοσελίδων ΕΛ.ΑΣ.)

Μετανάστες και γλώσσες στην Ελλάδα III

Αν και πολλοί εγκατέλειψαν τη χώρα, οι περισσότεροι παραμένουν και η μετάφραση είναι αναγκαία παροχή.

Πέραν των Αλβανών, οι κυριότερες εθνικότητες είναι Σύριοι, Αφγανοί, Ιρακινοί, Πακιστανοί, Ιρανοί, Παλαιστίνιοι, Μπανγκλαντέςι, Αλγερινοί, Μαροκινοί και Γεωργιανοί με ποικίλους αριθμούς ανά περίοδο ανάλογα με τις αφίξεις.

Μετανάστες και γλώσσες στην Ελλάδα IV

Γιατί συνέβη αυτή η εισροή; Σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση κατά Wallerstein (2004) και τη Θεωρία του Παγκόσμιου Συστήματος, οι χώρες χωρίζονται σε πυρήνα, περιφέρεια και, ενδιάμεσα, ημιπεριφέρεια, με την Ελλάδα να ανήκει στην τελευταία κατηγορία. Μετανάστες και πρόσφυγες από την περιφέρεια προσπαθούν να μεταβούν στον πυρήνα, δηλαδή τις χώρες της κεντροδυτικής και βόρειας Ευρώπης με ενδιάμεσο σταθμό την Ελλάδα.

Το πλαίσιο άσκησης της ΚΜ στην Ελλάδα I

Η **μισαλλόδοξη στάση απέναντι στην ετερότητα** που καλλιεργήθηκε εδώ και δεκαετίες στην Ελλάδα οδήγησε στην έλλειψη ομαλής επικοινωνίας μεταξύ μη ελληνόφωνων και διοίκησης.

Επιπλέον, **η μετανάστευση έχει συνδεθεί με αρνητικές εικόνες** που αφορούν τόσο την παράνομη είσοδο ατόμων στη χώρα όσο και τα άτομα μουσουλμανικής θρησκείας.

Η κατάσταση άρχισε να εξομαλύνεται δειλά στα τέλη της δεκαετίας του 1990 ενώ **μόνο μετά το 2000 έγιναν γνωστά τα πρώτα, αν και ελλιπή, δημογραφικά χαρακτηριστικά.**

(Τσίγκανου, Λαμπράκη, Φατούρου & Χαϊνάς, 2010· Gropas & Triantafyllidou, 2005· Helly, 2009)

Το πλαίσιο άσκησης της ΚΜ στην Ελλάδα II

Το 2005 άρχισε η αναδιάρθρωση του συστήματος έκδοσης αδειών παραμονής, ενώ το υπάρχον Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής δεν είναι ακόμη πλήρως οργανωμένο.

Η γλωσσική κατάσταση δεν έχει πλήρως καταγραφεί, αλλά υπολογίζεται ότι τουλάχιστον 100 γλώσσες και διάλεκτοι μιλιούνται σήμερα στην Ελλάδα.

(Αποστόλου, 2015· Μπατσαλιά & Σελλά-Μάζη, 2016)

Το πλαίσιο άσκησης της ΚΜ στην Ελλάδα III

Αν και οι Οδηγίες 2005/85/ΕΕ, 2010/64/ΕΕ, 2012/13/ΕΕ και 2012/29/ΕΕ έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική νομοθεσία, δεν έχουν υπάρξει εξειδικεύσεις με διατάγματα ή διοικητικές πράξεις για προώθηση της κοινοτικής μετάφρασης και διερμηνείας σε διοικητικές υπηρεσίες, νοσοκομεία και σχολεία.

Ειδικά στα διαπολιτισμικά σχολεία, που λειτουργούν από το 1997, σε κανένα νόμο ή υπουργική απόφαση δεν προβλέπεται μετάφραση ή διερμηνεία ενώ οι εκπαιδευτικοί μόνον ως εναλλακτικό προσόν μπορούν να γνωρίζουν τη γλώσσα των περισσότερων μαθητών ή μια διεθνή γλώσσα (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά).

Το πλαίσιο εκπαίδευσης ΚΜ στην Ελλάδα I

- Ένα τέτοιο περιβάλλον ευνοεί την εκπαίδευση των ΚΜ;
- Τι συμβαίνει στην πράξη με την εκπαίδευση των ΚΜ;

Το πλαίσιο εκπαίδευσης ΚΜ στην Ελλάδα II

Στην Ελλάδα υπάρχει μόνο το Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου. Παρέχει βασικές, μεταπτυχιακές, διδακτορικές σπουδές στη μετάφραση με γλώσσες εργασίες δύο από: αγγλική, γαλλική και γερμανική σε συνδυασμό με την ελληνική.

Άλλα ιδρύματα προτείνουν βασικά πτυχία ξένης γλώσσας (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, ιταλικά ή ισπανικά) και μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές στη μετάφραση. (Κριμπάς, 2016)

ΔΕΝ υπάρχει Τμήμα για βασικές σπουδές ΚΜ ενώ διερωτάται κανείς για τις σπουδές σε σπάνιες γλώσσες, π.χ. μπενγκαλί, παντζάμπι, ντάρι, φάρσι κ.ά.

Το πλαίσιο εκπαίδευσης ΚΜ στην Ελλάδα III

Το κενό προσπαθούν να καλύψουν κάποιες ΜΚΟ με σεμινάρια λίγων εβδομάδων και πιστοποίηση διαπολιτισμικού μεσολαβητή χωρίς επίσημο χαρακτήρα. Αυτό σημαίνει ότι:

α) οι διαπολιτισμικοί μεσολαβητές, εκτός από «διερμηνεία», καλούνται κάποτε και να μεταφράσουν ενώ αποκαλούνται και “διαμεσολαβητές / μεταφραστές”,

β) συγγενείς ή φίλοι που τυχαίνει να μιλούν ελληνικά, δηλαδή ημι-δίγλωσσα άτομα, καλούνται σε ορισμένες περιπτώσεις να βοηθήσουν σε μεταφράσεις.

(Κριμπάς, 2016· Μπατσαλιά & Σελλά-Μάζη, 2016)

Πρόταση για επαγγελματική κατάρτιση ΚΜ Ι

Θα πρέπει να αναγνωριστεί η ανάγκη επαγγελματοποίησης της ΚΜ και να φροντίσει το κράτος για καταρτισμένους μεταφραστές ακόμη και στις σπάνιες γλώσσες.

Άρα: πιστοποίηση και διαπίστευση των διαπολιτισμικών μεσολαβητών και για μετάφραση με βασικό προσόν το απολυτήριο ελληνικού λυκείου ως αποδεικτικό άριστης γνώσης της ελληνικής ενώ τυχόν πτυχίο μετάφρασης, διερμηνείας ή φιλολογίας θα θεωρείται σοβαρό επιπρόσθετο προσόν.

(Βλαχόπουλος, 2016)

Πρόταση για επαγγελματική κατάρτιση ΚΜ II

Το κράτος πρέπει να συνεργαστεί με ενώσεις και φορείς μεταφραστών για τη δημιουργία μητρώου πιστοποιημένων και διαπιστευμένων μεταφραστών.

Ωστόσο, βασική επισήμανση:

ο Κανονισμός (ΕΕ) 2016/1191 προβλέπει ότι ως τις 16 Αυγούστου 2018 τα υπάρχοντα εθνικά μητρώα μεταφραστών και διερμηνέων θα πρέπει να γνωστοποιηθούν στην ΕΕ ενώ προτείνονται πολύγλωσσα έντυπα διαφόρων δημοσίων εγγράφων για να διευκολυνθεί η διαδικασία της μετάφρασης, **χωρίς** όμως **αναφορά σε μη ευρωπαϊκές γλώσσες** παρά το πλήθος των μεταναστών.

Εν κατακλείδι

Αποδείξαμε ότι η κοινοτική μετάφραση αποτελεί εξειδικευμένη επικοινωνία και πολύπλευρη γλωσσική και κυρίως αναγκαία κοινωνική παροχή προς αλλόφωνες κοινότητες.

Διαπιστώσαμε ότι το ελληνικό κράτος δεν λαμβάνει υπόψη του τα αλλόφωνα άτομα, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει θεσμικό πλαίσιο για μετάφραση / διερμηνεία σε καμία κοινωνική συναλλαγή ούτε και ανάλογη εκπαίδευση.

Εν κατακλείδι

Θα πρέπει λοιπόν το κράτος αφενός να ακολουθήσει πολιτική μεταφραστικής δικαιοσύνης με παροχή υπηρεσιών μετάφρασης / διερμηνείας, ώστε πολίτες, μετανάστες, πρόσφυγες αλλά και τουρίστες να έχουν ισότιμη πρόσβαση σε υπηρεσίες και φορείς και αφετέρου να ευαισθητοποιήσει την κοινωνία σε θέματα γλωσσικών δικαιωμάτων.

Προς αυτή την κατεύθυνση, απαιτείται **εκπαίδευση και παιδεία** σε όλα τα επίπεδα.

Μόνον έτσι θα επιτευχθεί η αποδοχή της ετερότητας και η διασφάλιση ίσων δικαιωμάτων σε όλους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Blommaert, J. *The Sociolinguistics of Globalization*, New York: Cambridge University Press, 2010, σ. 5.
- [2] Bourdieu, P. *Distinction. A Social Critique of the Judgment of Taste*, Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 2010, σ. 88-89, 101-103.
- [3] Bourdieu, P. *Ce que parler veut dire*, Paris : Fayard, 1982, σ. 15-17, 103-119.
- [4] Cavounidis, J. “Migration to Greece from the Balkans”, *South Eastern Journal of Economics*, 2004, vol. 2, σ. 47, σσ. 35-59, <http://www.asecu.gr/Seeje/issue03/cavounidis.pdf>, ανάκτηση 09.07.2017
- [5] Crystal, D. *How Language works: how Babies babble, Words change Meaning, languages live and die*, New York: Avery/Penguin Group, 2007, σ. 411.
- [6] Folaron, D. “Introduction: Translation and Minority, lesser-used and lesser-translated languages and cultures”, στο *The Journal of Specialised Translation Studies*, 2015, 24, σ. 16, σσ. 16-27, http://www.jostrans.org/issue24/art_folaron.pdf, ανάκτηση 09.07.2017.
- [7] Gouadec, D. *Translation as a profession*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 2007, σ. 33.
- [8] Graham, A. M. *Training provision for Public Service Interpreting and Translation in England*, Arqueros Consulting Ltd, 2012, σ. 10, σσ. 1-77, <https://www.llas.ac.uk/news/6673>, ανάκτηση 09.07.2017.
- [9] Gropas, R. & Triantafyllidou, A. “Migration in Greece at a glance”, ΕΛΙΑΜΕΠ, 2005, σ. 1, σσ. 1-13, <http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/en/2008/10/migration.pdf>, ανάκτηση 09.07.2017.
- [10] Gumperz, J. J. & Cook-Gumperz, J. “Introduction: language and the communication of social identity”, στο J. Gumperz (ed.) *Language and social identity*, Cambridge: Cambridge University Press, 1982, σ. 7, σσ. 1-21.
- [11] Harkness, J. A., & Schoua-Glusberg, A. S. “Questionnaires in translation”, στο J. A. Harkness (ed.) *Cross-cultural survey equivalence*, ZUMA-Nachrichten Spezial, 3, Mannheim, Germany: ZUMA, 1998, σσ. 87-126.
- [12] Helly, D. “La légitimité en panne ? Immigration, sécurité, cohésion sociale, nativisme”, στο *Cultures et Conflits*, 2009, σ. 14, σσ. 11-62, <https://conflits.revues.org/17270>, ανάκτηση 13.07.2017.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [13] House, J. *Translation as Communication across Languages and Cultures*, London & New York: Routledge, 2016, σ. 46.
- [14] Karakasidou, A. “Cultural illegitimacy in Greece: The Slavo-Macedonian ‘non-minority’”, στο R. Clogg (ed.) *Minorities in Greece. Aspects of a plural society*, London: Hurst & Company, 2002, σσ. 122-164.
- [15] Koskinen, K. “Institutional translation: the art of government by translation”, στο *Perspectives Studies in Translatology* 2014, vol. 22, no 4, σ. 480, σσ. 479-492, <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0907676X.2014.948887>, ανάκτηση 09.07.2017.
- [16] Mayoral Asensio, R. “Specialised translation: a concept in need of revision”, 2007, http://www.ugr.es/~rasensio/docs/Specialised_translation.pdf, ανάκτηση 09.07.2017.
- [17] Mayoral Asensio, R. *Translating Official Documents*, London/New York: Routledge, 2003, σ. 3.
- [18] Meinardus, R. “Muslims: Turks, Pomaks and Gypsies”, στο R. Clogg (ed.) *Minorities in Greece. Aspects of a plural society*, London: Hurst & Company, 2002, σσ. 81-93.
- [19] Meylaerts, R. “Multilingualism as a challenge for translation studies”, στο C. Millán & F. Bartrina (eds.) *The Routledge Handbook of Translation Studies*, London/New York: Routledge, 2013, σ. 526, σσ. 519-533.
- [20] Meylaerts, R. “Translational Justice in a Multilingual World”, στο *Meta*, 2011, vol. 56 (4), σ. 745, 747-753, σσ. 743-757, <http://id.erudit.org/iderudit/1011250ar>, ανάκτηση 09.07.2017.
- [21] Muñoz Martín, R. “Nomen mihi Legio est - A Cognitive Approach to Natural Translation”, στο M. J. Blasco Mayor & M. A. Jiménez Ivars (eds) *Interpreting Naturally: A Tribute to Brian Harris*, Bern: Peter Lang, 2011, σ. 35, σσ. 35-66.
- [22] Page, N. & Czuba, C. E. “Empowerment: What is it?”, στο *Journal of Extension*, 1999, vol. 37, no 5, <https://www.joe.org/joe/1999october/comm1.php> ανάκτηση 09.07.2017.
- [23] Pym, A. “Translation as an instrument for multilingual democracy”, στο *Critical Multilingualism Studies*, 2013, vol. 1, no 2, σ. 89, σσ. 78-95, <http://cms.arizona.edu/index.php/multilingual/article/view/18/51>, ανάκτηση 09.07.2017.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [24] Schäffner, C. “Norms of Translation”, στο Y. Gambier & L. van Doorslaer (eds) *Handbook of Translation Studies*, vol. 1, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 2010, σ. 235, σσ. 235-244.
- [25] Sela-Sheffy, R. “How to be a (recognized) translator. Rethinking habitus, norms, and the field of translation”, στο *Target*, 2005, vol. 17, no 1, σ. 2, σσ. 1-26.
- [26] Sela-Sheffy, R. & Shlesinger, M. (2008). “Strategies of image-making and status advancement of translators and interpreters as a marginal occupational group: a research project in progress”, στο A. Pym, M. Shlesinger & D. Simeoni (Eds) *Beyond Descriptive Translation Studies: Investigations in Homage to Gideon Toury*, Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins, 2008, σ. 80, σσ. 79-90.
- [27] Simeoni, D. “The Pivotal Status of the Translator’s habitus”, στο *Target*, 1998, vol. 10, no 1, σ. 12, σσ. 1-39.
- [28] Taibi, M. “Public Service Translation”, στο K. Malmkjaer & K. Windle (eds) *The Oxford Handbook of Translation Studies*, Oxford: Oxford University Press, 2011, σ. 214, σσ. 214-227.
- [29] Valero-Garcés, C. *Communicating Across Cultures. A Coursebook on Interpreting and Translating in Public Services and Institutions*, Lanham/Boulder/New York/Toronto/Plymouth UK: University Press of America, 2014, σ. 27-28, 169-171.
- [30] Vidal Claramonte, M. C. A. “Rethinking Translation in the 21st Century”, *Monografías de Traducción e Interpretación*, 2009, no 1, σ. 42, σσ. 39-48,
<http://www.raco.cat/index.php/MonTI/article/view/292137/380653>, ανάκτηση 09.07.2017.
- [31] Wallerstein, I. *World-systems analysis: an Introduction*, Durham & London: Duke University Press, 2004, σ. 26-28.
- [32] *Traité de Lausanne*, 1923, http://www.eurel.info/IMG/pdf/gr_traite_lausanne.pdf, ανάκτηση 09.07.2017.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[33] Αποστόλου, Φ. *Η μετάφραση και η διερμηνεία για δημόσιες υπηρεσίες στην Ελλάδα*, Αθήνα: Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, 2015, σ. 16
<https://repository.kallipos.gr/handle/11419/962>, ανάκτηση 10.07.2017.

[34] Βλαχόπουλος, Στ. *Κοινοτική διερμηνεία στην Ελλάδα: κτίζοντας το μέλλον*, Ηγουμενίτσα: ΤΕΙ Ηπείρου, 2016, σσ. 123-140.

[35] Βυζάς, Θ. «Επικοινωνιακές και θεσμικές παράμετροι μιας χρήσιμης αλλά παραγνωρισμένης υπηρεσίας: μια πρώτη προσέγγιση της κοινοτικής μετάφρασης», στο Ε. Δογορίτη & Θ. Βυζάς (επιμ.) *Η κοινοτική διερμηνεία σε ελληνικό και διεθνές επίπεδο*, ΤΕΙ Ηπείρου, *IJLTIC*, 2016, σ. 96, σσ. 94-106,
<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/latic/article/view/10658>, ανάκτηση 15.07.2017.

[36] Βυζάς, Θ. «Πόσο σύνθετη είναι η παροχή υπηρεσιών μετάφρασης και διερμηνείας ή τι σημαίνουν οι Οδηγίες 2010/64/ΕΕ, 2012/13/ΕΕ και ο Κανονισμός ΕΕ 2016/1191», Ημερίδα στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, 2016,
<http://docplayer.gr/36518148-Poso-syntheti-einai-i-parohi-ypiresion-metafrasis-kai-diermineias-i-ti-simainoun-oi-odigies-2010-64-ee-2012-13-ee-kai-o-kanonismos-ee-2016-1191.html>, ανάκτηση 15.07.2017.

[37] Δογορίτη, Ε. «Από την κοινοτική στην ιατρική διερμηνεία: η διεθνής εμπειρία και η ελληνική πραγματικότητα», στο Ε. Δογορίτη & Θ. Βυζάς (επιμ.) *Η κοινοτική διερμηνεία σε ελληνικό και διεθνές επίπεδο*, ΤΕΙ Ηπείρου, *IJLTIC*, 2016, σσ. 42-55, <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/latic/article/view/10653>, ανάκτηση 15.07.2017.

[38] Κριμπάς, Π. «Το επάγγελμα του μεταφραστή στη σύγχρονη Ελλάδα», *Πρακτικά ημερίδας εργασίας «Αναβάθμιση του μεταφραστικού επαγγέλματος σε Ελλάδα και Κύπρο και επαγγελματικά δικαιώματα»*, Ευρωπαϊκή Επιτροπή & ΑΠΘ, 2016, σσ. 28-44,
https://ec.europa.eu/greece/sites/greece/files/docs/body/20160610_conclusions_workshop_professionalizing.pdf
ανάκτηση 10.07.2017.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[39] Μπατσαλιά, Φ. & Σελλά-Μάζη, Ε. «Προσφυγικές/μεταναστευτικές ροές και διαμεσολαβητική χρήση της γλώσσας», στο Ε. Δογορίτη & Θ. Βυζάς (επιμ.) *Η κοινοτική διερμηνεία σε ελληνικό και διεθνές επίπεδο*, ΤΕΙ Ηπείρου, *IJLTIC*, 2016, σ. 34, 35, σσ. 30-41, <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/latic/article/view/10652>, ανάκτηση 10.07.2017.

[40] Σελλά-Μάζη, Ε. «Η διγλωσσία στην Ελλάδα», στο Ε. Σκούρτου & Β. Κούρτη-Καζούλλη (επιμ.) *Διγλωσσία και διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας*, Αθήνα: Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, 2015, σσ. 20-69, <https://repository.kallipos.gr/pdfviewer/web/viewer.html?file=/bitstream/11419/6346/6/15523-Skourtou-KOY.pdf>, ανάκτηση 09.07.2017.

[41] Τοίγκανου, Ιω., Λαμπράκη, Ι., Φατούρου, Ιω. & Χαϊνιάς, Ευ. *Μετανάστευση και εγκληματικότητα: μύθοι και πραγματικότητα*, Αθήνα: ΕΚΚΕ, 2010, σσ. 47-61.

[42] Ελληνική Αστυνομία, *Στοιχεία παράνομης μετανάστευσης 2017*, http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang=%27.%27&perform=view&id=70776&Itemid=1240&lang=, ανάκτηση 09.07.2017.

[43] Νομοθεσία για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, http://6dim-diap-elfth.thess.sch.gr/nomothetiko_plaisio_diap_ekpshs.pdf, ανάκτηση 10.07.2017.

Σας ευχαριστώ!

Θεόδωρος Βυζάς

Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων
ΤΕΙ Ηπείρου

vyzas@teiep.gr